

Nr 689

Av herr Mattsson och herr Andersson, Torsten, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 124, angående inrättande av ett institut för långfristig kreditgivning till mindre och medelstora näringsföretag, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 834 i Andra kammaren)

De mindre och medelstora företagen har särskilt under senare år haft stora svårigheter med kreditförsörjningen. I synnerhet har detta gällt den mera långfristiga upplåningen. De mindre företagen måste i allmänhet i högre utsträckning än de större arbeta med lånat kapital. För det förhållandevis större kreditbehov som de sålunda representerar har de helt naturligt inte kunnat utnyttja de vägar till långfristig upplåning som är av så stor betydelse för de större företagen, nämligen aktie- och obligationsemissioner. En viss förbättring av möjligheterna till i huvudsak bottenlån uppnåddes dock genom omorganisationen 1960 av AB Industrikredit. Men framför allt har svårigheterna gällt de bundna sekundärkrediterna, till vilka de mindre företagen haft mycket begränsade möjligheter.

Med den stora betydelse som de mindre företagen har för vårt näringsliv, är det av största vikt att kreditförsörjningen för deras vidkommande kan ordnas på ett mer tillfredsställande sätt. Angelägenheten härav har framträtt med ökad styrka inför de stora svårigheter som sådana företag särskilt under de senare åren haft att få krediter i de vanliga kreditinstituten. Den långgivning som skett med statens medverkan, d. v. s. lån genom företagarföreningar och genom statliga kreditgarantier, har inte heller varit av tillräcklig omfattning. För framtiden måste det givetvis också understrykas att anpassningen till en europeisk stormarknad måste medföra ökade krav på inte minst de mindre företagen i fråga om effektivisering av produktions- och försäljningsapparat och därmed sålunda ytterligare öka deras kreditbehov.

I den förevarande propositionen nr 124 förordas inrättande av ett institut för långfristig kreditgivning, AB Företagskredit, som skall förmedla företrädesvis sekundärkrediter till mindre och medelstora företag. Finansieringen av verksamheten skall ske genom obligationsupplåning samt reverslån hos större kapitalplacere. Det nya kreditinstitutet avses liksom AB Industrikredit skola ägas gemensamt av staten och affärsbankerna. Bolagets utlåningsmöjligheter skall enligt propositionen bli 100 milj. kronor. Samtidigt föreslås utvidgning av AB Industrikredits utlåningsmöjligheter med 76 milj. kronor till inemot 400 milj. kronor, vilken långgivning för framtid-

den helt skall inriktas på primärkrediter. De nya lånemöjligheter som sålunda enligt propositionen öppnas för de mindre och medelstora näringsföretagen innebär givetvis en väsentlig förbättring och i betydande mån ett tillgodoseende av de krav som vid upprepade tillfällen framförts från vårt håll. Redan i nuvarande läge synes det oss emellertid nödvändigt med viss ytterligare utvidgning av lånemöjligheterna och viss förbättring av lånevillkoren.

Enligt propositionen skall det nya kreditinstitutet liksom även AB Industrikredit avse kreditgivning till mindre och medelstora företag inom olika delar av näringslivet, d. v. s. inte enbart till hantverk och småindustri utan också till företag inom t. ex. handeln, transportväsendet och jordbruksnäringen. Med denna vidgade krets av låntagare synes, såsom även påtalats av flera remissinstanser, de i propositionen föreslagna lånemöjligheterna vara alltför knappa. Särskilt är det anledning att här uppmärksamma, att låntagarkretsen enligt propositionen är större än enligt företagskreditutredningens betänkande, nämligen med avseende främst på jordbruksnäringen. Inom jordbruket har förslag utarbetats till inrättande av ett särskilt kreditinstitut med syfte att underlätta de jordbruksekonomiska föreningarnas och de till dem anslutna företagens försörjning med långfristiga krediter. Något sådant kreditinstitut har emellertid hittills inte kunnat komma till stånd. I propositionen föreslås nu att såväl AB Industrikredit som AB Företagskredit skall kunna bidra till kreditförsörjningen även för företag som grundar sin verksamhet på jordbrukets och fiskets produkter. Den vidsträckta ram som verksamhetsområdet sålunda fått enligt propositionen synes oss ytterligare tala för att lånemöjligheterna i fråga om det nya kreditinstitutet vidgas utöver av utredningen föreslagna 100 milj. kronor. Enligt vår mening bör ifrågakvarande utlåningsmöjligheter nu fastställas till 150 milj. kronor för att sedan efter en tid successivt ökas ytterligare.

Det nya kreditinstitutets upplåningsmöjligheter skall enligt propositionen fastställas efter samma princip som gäller för AB Industrikredit, alltså i relation till det egna kapitalet och garantifonden. Det egna aktiekapitalet skall enligt propositionen utgöra 4 milj. kronor och garantifonden 12 milj. kronor. Upplåningen skall maximeras till sex gånger summan av bolagets eget kapital och garantifond. Detta skulle alltså ge en upplåningsmöjlighet av $(6 \times 16 =)$ 96 milj. kronor och därmed en utlåningskapacitet, inkl. eget kapital, av 100 milj. kronor. Den föreslagna relationen mellan upplåningsmaximum och summan av bolagets eget kapital och garantifond synes oss med hänsyn till institutets karaktär och utlåningens art vara rimligt avvägd. Vårt förslag om ökning av utlåningskapaciteten till 150 milj. förutsätter alltså viss höjning av aktiekapitalet och garantifonden. Vi föreslår, att aktiekapitalet skall utgöra 6 milj. kronor och garantifonden 18 milj. kronor, i båda fallen med hälften på vardera staten och affärsbankerna. Bolagets upplåningsmöjlighet blir då $(6 \times 24 =)$ 144 milj. kronor och utlåningskapaciteten inkl. det egna kapitalet 150 milj. kronor.

Liksom AB Industrikredit skall AB Företagskredit driva sin verksamhet

affärsmässigt. Detaljerade regler angående säkerhetskrav m. m. har emellertid inte ansetts böra uppställas. I stället skall det få ankomma på institutet självt att i de enskilda fallen avgöra villkoren. I förslaget till bolagsordning föreskrives dock att säkerheterna skall vara betryggande, antingen i fast eller lös egendom eller också i fordringsrätt jämväl mot annan än den åt vilken krediten beviljas. Det förutsättes, att realsäkerheter i första hand skall utnyttjas men också att hänsyn skall tagas till sådana faktorer som företagets lönsamhet, framtidsutsikterna inom den berörda branschen, företagsledarens personliga kvalifikationer etc. Flera remissinstanser har emellertid uttryckt farhågor för att säkerhetskraven skall bli alltför hårda särskilt för vissa branscher. Det synes oss vara anledning att understryka angelägenheten av att säkerhetskraven gives en så liberal utformning som möjligt. Av stort värde är enligt vår mening medgivandet i propositionen att det nya kreditinstitutet liksom AB Industrikredit skall kunna lämna lån mot statlig kreditgaranti.

Det nya kreditinstitutet skall sålunda överta den del av AB Industrikredits låneverksamhet som nu sker mot annan säkerhet än botteninteckning, och sistnämnda institut skall inrikta sin verksamhet helt på primärkreditgivning. I anslutning till denna ändring av säkerhetskravet förordas i propositionen en höjning av AB Industrikredits långivning från högst 50 till högst 60 procent av värdet hos den för lånet intecknade fastigheten. En sådan höjning får givetvis anses värdefull. Enligt vår mening bör det dock vara möjligt att utsträcka den övre gränsen för AB Industrikredits lån till 70 procent av en fastighets uppskattade värde. Beträffande AB Industrikredit förordas vidare att den gällande undre lånegränsen i fråga om lånebelopp, 150 000 kronor, skall slopas. Detta i överensstämmelse med förslag som tidigare framförts från vårt håll. Ifrågasvarande beloppsgräns har otvivelaktigt varit till hinder för en för de mindre företagen effektiv utlåningsverksamhet.

Det får givetvis förutsättas att en marknadsmässig ränta måste tillämpas för utlåningen från det nya kreditinstitutet. Det är emellertid anmärkningsvärt att varken företagskreditutredningen eller departementschefen sökt klargöra detta ränteläge i förhållande till framför allt de utlåningsräntor som gäller för AB Industrikredit, för industrigarantilånen och lånen genom företagarföreningarna. Det är enligt vår mening anledning att understryka angelägenheten av att det nya kreditinstitutet söker finna en sådan utformning av såväl upplåning som administration att det kan erbjuda så förmånlig utlåningsränta som möjligt för de mindre företagen. Det lånebehov som de mindre och medelstora företagen har inför en ökad konkurrens i näringslivet medför stora ekonomiska påfrestningar, särskilt för nystartade företag. Det synes oss dock böra godtagas att amorteringstiden begränsas till högst 20 år, varvid vi emellertid vill framhålla, att utnyttjandet av en sådan amorteringstid bör få förekomma i större utsträckning än utredningen förutsatt. Framför allt vill vi förorda att Kungl. Maj:t vid underhandlingar med bankerna söker uppnå överenskommelse om att för såväl

AB Industrikredits som AB Företagskredits utlåningsverksamhet skall kunna medges amorteringsfrihet under en tid av upp till fem år.

Det nya kreditinstitutet skall enligt propositionen organisatoriskt samordnas med AB Industrikredit. Det förutsättes att samma personer som ingår i styrelsen för AB Industrikredit även kommer att utgöra styrelse för AB Företagskredit. Antalet ledamöter i den för de två bolagen gemensamma styrelsen skall vara tio, d. v. s. två mer än vad som för närvarande gäller för AB Industrikredit. Enligt vår mening är det i detta sammanhang angeläget att uppmärksamma önskvärdheten av att i styrelsen ingår personer från berörda näringsorganisationer med särskild kännedom om kreditspörsmålen ur företagets synvinkel. Av de ledamöter som Kungl. Maj:t har att utse bör minst två vara personer med sådana kvalifikationer.

I propositionen framhålls att det nya kreditinstitutets verksamhet inte skulle kunna inriktas på tillgodoseende av lokaliseringpolitiska syften. Ifrågavarande uppgift skall i stället ankomma på industrigarantilåneverksamheten och den direkta låneverksamhet som bedrivs genom företagarföreningarna. Det är även enligt vår mening naturligt att de båda sistnämnda verksamhetsområdena i första hand bör kunna främja en aktiv lokaliseringpolitik. I viss utsträckning bör det dock vara möjligt även för AB Industrikredit och AB Företagskredit att ta hänsyn till de lokaliseringpolitiska synpunkterna.

Den mera riskbetonade låneverksamheten förutsättes i propositionen komma att falla på industrigarantilånen och lånen genom företagarföreningarna. Företagarföreningarnas förbund framhåller i sitt remissyttrande, att man måste räkna med ett ökat behov av sådana krediter som normalt bör täckas genom direktlån från företagarföreningarna eller genom statlig kreditgaranti. Företagskreditutredningen såväl som ett flertal remissinstanser har understrukit angelägenheten av att företagarföreningarnas verksamhet effektiviseras och utvidgas. I sammanhanget har uppmärksamheten fästs på bl. a. önskvärdheten av att företagarföreningarna får ökade administrativa resurser, ett ökat eget kapital, större befogenheter beträffande garantilånen etc. I propositionen aviseras att en särskild utredning skall tillsättas för översyn av företagarföreningarnas organisation och verksamhet. Mot bakgrunden av de krav som från vårt håll vid upprepade tillfällen ställts i syfte att öka möjligheterna för företagarföreningarna till kreditgivning och rådgivning hälsar vi givetvis med tillfredsställelse att en utredning av frågan nu skall komma till stånd och förutsätter att härvid de av företagskreditutredningen och remissinstanserna anförda synpunkterna blir beaktade.

Med stöd av vad sålunda anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 124 måtte

I. anhålla i skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte vid underhandlingar med affärsbankerna söka träffa överenskommelse

a) om att AB Företagskredits utlåningskapacitet må ut-

göra 150 milj. kronor samt om att som förutsättning härför aktiekapitalet må utgöra 6 milj. kronor och garantifonden 18 milj. kronor, i båda fallen fördelade med hälften på staten och hälften på affärsbankerna;

b) om att för AB Industrikredits utlåningsverksamhet pant skall utgöras av inteckning i fast egendom eller tomt-rätt liggande inom 70 procent av det värde, till vilket styrelsen uppskattat den fasta egendom eller den till tomträt-ten hörande byggnaden;

c) om att för såväl AB Industrikredits som AB Företags-kredits utlåningsverksamhet amorteringsfrihet för lån må kunna medgivas upp till fem år;

II. anhålla i skrivelse till Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte till ledamöter av den för AB Industrikredit och AB Företagskredit gemensamma styrelsen utse minst två perso-ner med särskilda insikter och praktisk erfarenhet i fråga om de mindre företagens skötsel och kreditproblem, i enlig-het med vad i motionen anförts;

III. a) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ut-färda garantiförbindelse å 9 000 000 kronor att ingå i det föreslagna institutets garantifond;

b) till Teckning av aktier i ett institut för långfristig kre-ditgivning till mindre och medelstora näringsföretag å kapi-talbudgeten under fonden för statens aktier för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor;

IV. beakta även vad i övrigt anförts i motionen.

Stockholm den 10 april 1962

T. V. Mattsson

Torsten Andersson